

Кримінальне право та кримінологія

УДК 343.2/.7:343.34

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20157390>

Покарання та інші заходи кримінально-правового характеру за окремі види причетності до злочину

Книженко О. О.,

доктор юридичних наук, професор,
Національна академія Служби безпеки України
<https://orcid.org/0000-0003-2220-2394>

Клименко С. В.,

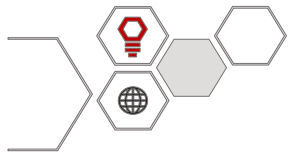
кандидат юридичних наук, доцент
Національна академія Служби безпеки України
<https://orcid.org/0009-0004-2629-2133>

Погорецький М. М.,

доктор юридичних наук,
Національна академія Служби безпеки України
<https://orcid.org/0000-0003-2888-0911>

Прийнято: 18.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз покарання та інших заходів кримінально-правового характеру за окремі види причетності до злочину.

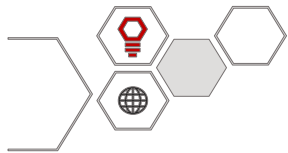
Актуальність дослідження зумовлена трансформацією сучасного розуміння покарання, яке розглядається не лише як каральний інструмент, а як багатофункціональний засіб, що поєднує превентивні та відновлювальні елементи. Наголошено, що, попри розвиток кримінально-правової політики, чинне законодавство України залишається недосконалим у частині конструювання санкцій за причетність до кримінальних правопорушень, що знижує ефективність правозастосування.

У роботі визначено, що інститут причетності до злочину є самостійним елементом кримінально-правового механізму, який охоплює діяння, не пов'язані безпосередньо з вчиненням злочину, але такі, що сприяють його приховуванню, використанню результатів або функціонуванню злочинної діяльності. Проаналізовано санкції кримінально-правових норм, передбачених статтями 198, 209, 256 та 396 Кримінального кодексу України, окрема їх альтернативний, відносно-визначений і кумулятивний характер.

Встановлено, що санкції за різні види причетності істотно відрізняються за ступенем суворості, що обумовлено рівнем суспільної небезпечності відповідних діянь.

Особливу увагу приділено можливості застосування інших заходів кримінально-правового характеру, зокрема звільнення від відбування покарання з випробуванням, звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням або зміною обстановки, а також заходів щодо юридичних осіб у випадках легалізації майна. Обґрунтовано, що такі заходи відіграють важливу роль у забезпеченні індивідуалізації кримінально-правового реагування.

Наукова новизна дослідження полягає у формуванні системного підходу до оцінки санкцій за причетність до кримінального правопорушення крізь призму їх узгодженості, пропорційності та функціонального призначення, а також у виявленні закономірностей їх застосування на основі аналізу судової практики.

Емпіричну основу дослідження становить аналіз 241 вироку судів України за статтями 198, 209, 256 та 396 КК України, що дозволило кількісно оцінити практику призначення покарань і застосування інших заходів кримінально-правового характеру, зокрема встановлено обмежене використання заходів щодо юридичних осіб.

За результатами дослідження виявлено низку проблем, зокрема невідповідність санкцій ступеню суспільної небезпечності, недостатню узгодженість норм та обмежене застосування альтернативних заходів.

Запропоновано напрями вдосконалення кримінального законодавства, що включають уніфікацію санкцій, розширення застосування пробаційних механізмів та уточнення складів кримінальних правопорушень. Зроблено висновок про необхідність формування системного підходу до визначення покарання та інших заходів кримінально-правового характеру за причетність до злочину з метою підвищення ефективності кримінально-правового регулювання.

Ключові слова: потурання у вчиненні кримінального правопорушення, покарання, причетність до кримінального правопорушення, співучасть, кримінально-правові санкції, індивідуалізація покарання, пробаційний нагляд, легалізація (відмивання) майна, кримінальна відповідальність.

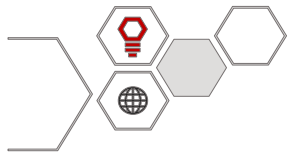
Punishment and other measures of a criminal-law nature for certain forms of complicity in a criminal offence

Knyzhenko O. O.,

Doctor of Law, Professor

National Academy of the Security Service of Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-2220-2394>

Klymenko S. V.,

PhD in Law, Associate Professor

National Academy of the Security Service of Ukraine

<https://orcid.org/0009-0004-2629-2133>

Pohoretskyi M. M.,

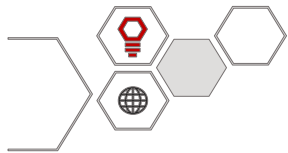
Doctor of Law,

National Academy of the Security Service of Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-2888-0911>

Abstract. The article presents a comprehensive analysis of punishment and other measures of a criminal-law nature applicable to certain forms of complicity in a criminal offence. The relevance of the study is conditioned by the transformation of contemporary understandings of punishment, which is no longer regarded solely as an instrument of retribution but as a multifunctional mechanism combining preventive and restorative elements. It is emphasised that, notwithstanding the development of criminal-law policy, the current legislation of Ukraine remains imperfect in terms of the construction of sanctions for complicity in criminal offences, thereby reducing the effectiveness of law enforcement.

The article establishes that the institution of complicity in a criminal offence constitutes an independent element of the criminal-law mechanism, encompassing acts that are not directly connected with the commission of an offence but that facilitate its concealment, the exploitation of its proceeds, or the functioning of criminal activity. An analysis is conducted of the sanctions provided for by the criminal-law provisions of Articles 198, 209, 256, and 396 of the Criminal Code of Ukraine, with particular regard to their alternative, relatively determinate, and cumulative character. It is demonstrated that the sanctions applicable to different forms of complicity differ substantially in their degree of severity, which is attributable to the varying levels of public danger posed by the respective acts.

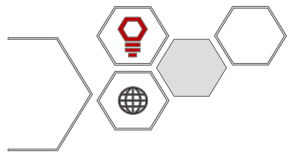
Particular attention is devoted to the possibility of applying other measures of a criminal-law nature, including release from serving a sentence on probation, release from criminal liability on the grounds of reconciliation or changed circumstances, as well as measures applicable to legal persons in cases involving the legalisation of property. It is argued that such measures play a significant role in ensuring the individualisation of the criminal-law response.

The scientific novelty of the study lies in the development of a systematic approach to assessing sanctions for involvement in a criminal offense through the prism of their consistency, proportionality, and functional purpose, as well as in identifying patterns in their application based on the analysis of judicial practice.

The empirical basis of the study consists of an analysis of 241 court judgments in Ukraine under Articles 198, 209, 256, and 396 of the Criminal Code of Ukraine, which made it possible to quantitatively assess sentencing practices and the application of other criminal law measures; in particular, it revealed the limited use of measures applied to legal entities.

The findings of the study reveal a number of shortcomings, including the disproportionality of sanctions relative to the degree of public danger, insufficient coherence among the relevant provisions, and the limited application of alternative measures. Proposals are advanced for the improvement of criminal legislation, encompassing the unification of sanctions, the broader application of probation mechanisms, and the clarification of the constituent elements of criminal offences. The article concludes that a systematic approach to the determination of punishment and other measures of a criminal-law nature for complicity in a criminal offence is necessary in order to enhance the effectiveness of criminal-law regulation.

Keywords: connivance at the commission of a criminal offence, punishment, complicity in a criminal offence, co-perpetration, criminal-law sanctions, individualisation of punishment, probation supervision, legalisation (laundering) of property, criminal liability.

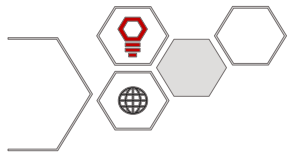
Постановка проблеми.

На сучасному етапі розвитку кримінального права покарання розглядається не лише як кара за вчинене зло. Наразі акцент зміщено на його функціональне призначення. Людство усвідомило необхідність поєднання карального, превентивного та відновлювального компонентів не тільки в покаранні, а й інших формах кримінально-правового реагування на вчинені кримінальні правопорушення. Українське законодавство, зробивши значний крок у цьому напрямі, залишається недосконалим в частині конструювання кримінально-правових санкцій в цілому й за причетність до кримінального правопорушення зокрема. Вирішуючи питання визначення меж покарання та інших заходів кримінально-правового характеру за причетність кримінальним правопорушенням, варто враховувати, що воно лежить у площині загальнотеоретичних проблем визначення виду та розміру покарання, вибору інших заходів кримінально-правового характеру, які наразі активно досліджуються вченими.

Попри значний обсяг наукових напрацювань, питання аналізу покарання та інших заходів кримінально-правового характеру саме у контексті відповідальності за причетність до кримінального правопорушення залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, відсутній системний підхід до оцінки кримінально-правових санкцій за такі діяння.

Забезпечення пропорційності покарання та інших заходів кримінально-правового характеру відповідно до ступеня причетності особи до протиправного діяння є ключовою умовою підвищення ефективності кримінально-правового регулювання та реалізації його превентивного і відновлювального потенціалу.

Мета дослідження. З огляду на зазначене метою цієї статті є системний аналіз покарань та інших заходів кримінально-правового характеру за окремі види причетності до злочину з урахуванням сучасних викликів кримінально-правової політики.

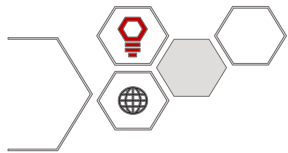
Методологічну основу цієї праці становить поєднання загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, що забезпечує комплексний аналіз покарання та інших заходів кримінально-правового характеру за причетність до кримінального правопорушення. Так, догматичний (формально-юридичний) використано для аналізу змісту кримінально-правових норм (ст. ст. 198, 209, 256, 396 КК України). Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення санкцій та виявлення їх узгодженості; емпіричний метод (аналіз судової практики) – для дослідження 241 вироку судів України; метод узагальнення використано при формулюванні висновків і пропозицій.

Поєднання нормативного та емпіричного підходів дозволило оцінити не лише формальну конструкцію санкцій, а й ефективність їх практичного застосування.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше здійснено комплексний аналіз санкцій за причетність до кримінального правопорушення із поєднанням нормативного та емпіричного підходів. Запропоновано критерії оцінки пропорційності санкцій залежно від ступеня включеності особи у злочинну діяльність. На основі аналізу 241 вироку виявлено тенденції судової практики.

Стан опрацювання проблематики.

У вітчизняній доктрині кримінального права до сьогодні чимало зроблено, аби вдосконалити положення закону про кримінальну відповідальність щодо караності кримінальних правопорушень. Зокрема, на рівні окремих дисертаційних робіт було досліджено функції покарання (Денисова Т.А.), його систему (Рябчинська О.П.), розглянуто загальну теорію визначення караності кримінальних правопорушень (Пономаренко Ю.А.), проаналізовано сутність та види інших заходів кримінально-правового характеру (Яценко А.М.), розроблено заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб (Крижановський М.В.), а також обговорено покарання за окремі групи злочинів (наприклад, роботи Філея Ю.В., Гороха О.П. та ін.) Подібна ситуація

спостерігається й у зарубіжній кримінально-правовій доктрині. Науковці дедалі більше орієнтуються на концепцію функціональної ефективності санкцій, яка передбачає їх оцінку не лише з точки зору формальної визначеності, а й здатності забезпечувати досягнення цілей покарання, виконання певної соціальної ролі, робиться оцінка співрозмірності злочину та покарання за нього [1-7]. Окремі дослідники навіть ограновують позицію, що покарання може потенційно формувати злочинну поведінку [8].

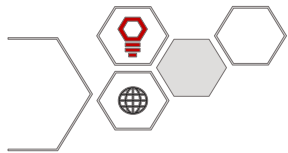
Питання покарання та застосування інших заходів кримінально-правового характеру за причетність кримінальних правопорушень залишаються менш дослідженими. У науковій літературі вони, як правило, розглядаються в контексті загальних засад призначення покарання або відмежування причетності від співучасті. Системного дослідження, спрямованого на визначення специфіки індивідуалізації покарання та інших форм кримінально-правового реагування саме за причетність, фактично не проводилося.

Виклад основного матеріалу.

Інститут причетності до злочину є важливим елементом кримінально-правового механізму протидії злочинності, який забезпечує реагування держави на суспільно небезпечні діяння, що не охоплюються поняттям співучасті, водночас створюють умови для вчинення, приховування або використання результатів злочину. Зважаючи на відсутність у науковій літературі праць, які окремо розглядали б питання караності за причетність до злочину, передусім проаналізуємо положення чинного Кримінального кодексу України (КК України), в якому передбачено відповідальність за причетність до злочину:

заздальгідь не обіцяне придбання або отримання, зберігання чи збут майна, завідомо одержаного кримінально протиправним шляхом (ст. 198 КК України);

легалізацію (відмивання) майна (ст. 209 КК України);

сприяння учасникам злочинних організацій (ст. 256 КК України); заздалегідь не обіцяне приховування злочину (ст. 396 КК України).

Ці норми містяться у різних розділах Особливої частини КК України, що засвідчує про те, що об'єкт складу кримінального правопорушення у них відрізняється.

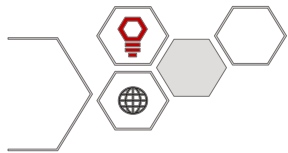
Аналіз положень ст. 198 КК України показує, що редакція цієї норми змінювалася кілька разів, й стосувалася переважно вдосконаленню диспозиції. Разом з тим, в 2023 році із введенням до вітчизняної системи покарань такого виду покарання як апробаційний нагляд, законодавець за заздалегідь не обіцяне придбання або отримання, зберігання чи збут майна, завідомо одержаного кримінально протиправним шляхом серед інших видів покарань вказав на пробаційний нагляд.

Наразі санкція ст. 198 КК України передбачає:

- пробаційний нагляд строком до 3 років;
- обмеження волі строком до 3 років;
- позбавлення волі строком до 3 років.

Як бачимо, санкція є альтернативною та відносно-визначеною, що дозволяє суду індивідуалізувати покарання залежно від обставин справи.

Варто вказати, що частково окремі аспекти покарання за заздалегідь не обіцяне придбання або отримання, зберігання чи збут майна, завідомо одержаного кримінально протиправним шляхом були розглянуті Філеєм Ю.В. Так, науковцем запропоновано шляхи вдосконалення чинного кримінального законодавства України про побудову та застосування кримінально-правових санкцій за злочини проти власності [9]. Водночас з часу написання зазначеної роботи пройшло понад десять років й відповідно необхідно оцінити сучасні зміни до законодавства. Також автор висловлював свої пропозиції з огляду системності покарань за злочини проти власності, а не з точки зору системності покарань за причетність до злочину. Отже, аналізуючи санкції за

різні види причетності до злочину, братимемо до уваги те, що всі вони характеризуються подібністю суб'єктивної сторони. Саме ця ознака відіграє роль об'єднуючого фактору для дослідження санкцій за причетність до злочину. З огляду на зазначене, віддаючи належне науковим доробкам Філея Ю.В., автор розглядав санкцію ст. 198 КК України під іншим кутом зору, що не корелюється з метою, яку ми поставили перед собою. Щоб досягнути цієї мети, передусім, необхідно дослідити решту санкцій за види причетності, зазначені вище.

Так, кілька разів змінювалася й редакція ст. 209 КК України. Ці зміни також переважно стосувалися формулювання диспозиції. Ця норма серед позначеного кола зазнавала змін набагато більше, оскільки держава намагалася виробити ефективну кримінально-правову політику у запобігання легалізації майна.

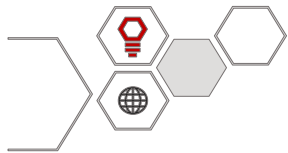
Законодавець за легалізацію майна, зважаючи на високий рівень суспільної небезпечності, встановив доволі суворі санкції, обмежившись в якості основного виду покарання тільки позбавленням волі. Так, за вчинення легалізації майна, без кваліфікуючих ознак, передбачено:

- позбавлення волі на строк від 3 до 6 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 2 років та з конфіскацією майна.

У разі вчинення таких дій вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або у великому розмірі встановлено:

- позбавлення волі на строк від 5 до 8 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років та з конфіскацією майна.

Якщо ж ці дії буде вчинено організованою групою або в особливо великому розмірі, то визначено можливість призначення наступного покарання:

- позбавлення волі на строк від 8 до 12 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років та з конфіскацією майна.

Отже, констатуємо, що санкції цієї норми є відносно-визначеними та кумулятивними, оскільки поряд з основним видом покарання передбачають й додаткові (позбавлення права обіймати певні посади та конфіскацію майна).

Варто відзначити, що питання встановлення кримінально-правових санкцій за цей злочин є ще менш розробленим ніж за попередньо зазначений. Основна увага вчених на сучасному етапі була прикута до висвітлення елементів складу легалізації майна, здобутого злочинним шляхом, або ж визначенню заходів його запобігання [10; 11].

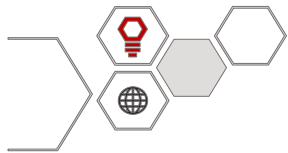
Найбільш стабільною нормою щодо визначення виду та розміру покарання є санкція ст. 256 КК України. Зокрема, вона закріплює можливість призначення наступних видів покарань:

- позбавлення волі на строк від 3 до 5 років у разі вчинення діяння за відсутності кваліфікуючих ознак;
- позбавлення волі на строк від 5 до 10 років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю (далі ЗЗД) на строк до 3 років у разі наявності повторності та використання службовою особою свого становища.

Як бачимо, санкції цієї статті також є доволі суворими, зважаючи на терміни позбавлення волі. Вони є відносно-визначеними, а за наявності кваліфікуючих ознак, санкція є ще й кумулятивною.

Також відносно стабільною є й санкція ст. 396 КК України. Вона зазнала змін тільки у зв'язку із введенням пробаційного нагляду до вітчизняної системи покарань. Зокрема вона передбачає:

- пробаційний нагляд строком до 3 років;
- обмеження волі строком до 3 років;

- позбавлення волі строком до 3 років

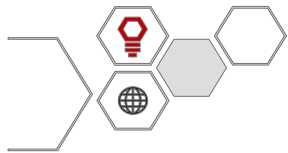
Як бачимо, санкція цієї норми є відносно м'якою, що відображає менший ступінь суспільної небезпечності. Фактично вона є ідентичною тій, яка передбачена ст. 198 КК України.

Як бачимо, чинне кримінальне законодавство України демонструє фрагментарний підхід до конструювання санкцій за причетність до злочину, що проявляється у відсутності єдиних критеріїв їх побудови, невиправданій уніфікації окремих норм та недостатній диференціації залежно від фактичної ролі особи у злочинній діяльності. Найбільш м'які санкції передбачені за так звані «вторинні» форми причетності (ст. 198, 396 КК України), що не пов'язані з активним сприянням функціонуванню злочинної діяльності на системному рівні. Натомість за діяння, які мають ознаки інституційного або професійного забезпечення злочинної діяльності (зокрема, легалізація майна за ст. 209 КК України), встановлено значно суворіші покарання.

У наведеній нижче таблиці продемонстровано порівняльний аспект аналізованих санкцій.

Таблиця 1

Стаття КК України	Вид причетності	Вид та розмір покарання	Характер санкції
198	Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом	пробаційний нагляд строком до 3 років обмеження волі до 3 років позбавлення волі м до 3 років	альтернативна, відносно визначена
209	Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом	позбавлення волі від 3 до 6 років з ЗЗД до 2 років та з конфіскацією майна у разі вчинення повторно або за попередньою змовою групою осіб, або у великому розмірі: позбавлення волі від 5 до 8 років з ЗЗД до 3 років та з конфіскацією майна	кумулятивна, відносно визначена

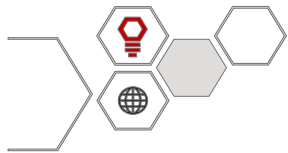

		у разі вчинення організованою групою або в особливо великому розмірі: позбавлення волі на строк від 8 до 12 років з ЗЗД до 3 років та з конфіскацією майна.	
256	Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності	позбавлення волі на строк від 3 до 5 років у разі вчинення діяння за відсутності кваліфікуючих ознак у разі наявності повторності та використання службовою особою свого становища: позбавлення волі на строк від 5 до 10 років із ЗЗД до 3 років	відносно визначена та кумулятивна за наявності кваліфікуючих ознак
396	Приховування злочину	пробаційний нагляд строком до 3 років; обмеження волі строком до 3 років; позбавлення волі строком до 3 років	альтернативна, відносно визначена

Варто вказати, що окрім покарання за причетність до кримінального правопорушення є можливим застосування й інших заходів кримінально-правового характеру. Під час написання цієї публікації авторами було проаналізовано 241 вирок, що винесено за позначені злочини, з яких 63 щодо застосування ст. 75 КК України у разі вчинення приховування злочину.

Зокрема призначення звільнення від відбування покарання з випробуванням можливе у більшості випадків, окрім тяжких форм, які охоплюють собою кваліфікуючі ознаки, передбачені ст.ст. 209, 256 КК України).

Суди широко застосовують положення ст. 75 КК України щодо злочинів, передбачених ст. 198 та 396 КК України. Наприклад, суди застосовують такий вид звільнення від відбування покарання як з призначенням додаткових обов'язків, зазначених у ст. 76 КК України, так й без них у разі придбання або приховування майна здобутих злочинним шляхом [12; 13]. Із вивчених 63

вироки за приховування злочину суди звільняли особу від відбування призначеного покарання із обов'язковим покладанням на неї певних обов'язків, зазначених ст. 76 КК України (переважно це обов'язок періодично з'являтися на реєстрацію до уповноваженого органу з питань пробації).

Зважаючи на положення Загальної частини КК України, варто відзначити, що за окремі форми причетності до злочину можливе звільнення від кримінальної відповідальності. Зокрема йдеться про такі види як примирення винного з потерпілим та зміни обстановки.

Так, примирення з потерпілим є можливим у разі вчинення діяння, описаного ст. 198 КК України. Незважаючи на те, що санкція ст. 396 КК України дозволяла б ставити питання про такий вид звільнення, однак через те, що в ст. 396 КК йдеться про правосуддя, тож через відсутність потерпілого як такого, застосувати такий вид звільнення неможливо. Так, у своїй постанові Верховний Суд уточнив, що в кримінально-правовому розумінні потерпілим може визнаватися виключно фізична особа, тобто людина [14].

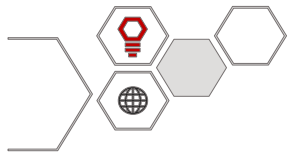
У разі вчинення обох зазначених діянь законодавець передбачає можливість звільнення від кримінальної відповідальності в разі зміни обстановки. Наприклад, коли особа втратила суспільну небезпечність [15; 16].

За всі види причетності можливе звільнення від кримінальної відповідальності за давністю.

Проведений аналіз також дозволяє дійти висновку, що у разі такої форми причетності до злочину, яка описана ст. 209 КК України, можливо застосувати заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Зокрема такі як штраф, конфіскація майна та ліквідація. Водночас із вивчених вироків у жодному не було застосовано заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Висновки

Проведене дослідження покарань та інших заходів кримінально-правового характеру за причетність до кримінальних правопорушень дозволяє

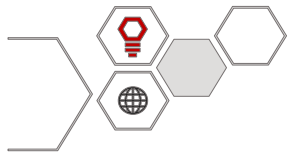
констатувати відсутність системного та уніфікованого підходу до конструювання санкцій у чинному КК України. Норми ст.ст. 198, 209, 256 та 396 КК України демонструють різний рівень кримінально-правової реакції залежно від уявлення законодавця про ступінь суспільної небезпечності відповідних діянь, однак така диференціація не завжди є внутрішньо узгодженою. Зокрема, санкції ст. ст. 198 та 396 КК України є фактично ідентичними, що свідчить про потребу їх розмежування з урахуванням різної правової природи відповідних форм причетності. Підтверджується цей висновок й судовою практикою, оскільки суди звільнення від відбування покарання з випробуванням за приховування злочину не призначають без покладання додаткових обов'язків, зазначених у ст. 76 КК України.

Санкції за легалізацію майна (ст. 209 КК України) та сприяння учасникам злочинних організацій (ст. 256 КК України) характеризуються підвищеною суворістю, відносною визначеністю та кумулятивністю, що відповідає їх високій суспільній небезпечності. Практика також свідчить про активне застосування судами звільнення від відбування покарання з випробуванням, тоді як інші кримінально-правові заходи, зокрема щодо юридичних осіб, застосовуються вкрай обмежено.

Було б доцільно переглянути законодавцю санкції ст.ст. 198, 209, 256 та 396 КК України для підвищення їх узгодженості, розширення застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб; а також нормативного закріплення критеріїв індивідуалізації покарання залежно від ступеня включеності особи у злочинну діяльність. Реалізація зазначених пропозицій дозволить забезпечити ефективність кримінально-правового регулювання у сфері протидії причетності до кримінальних правопорушень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Roberts, Julian V., 'The Time of Punishment: Proportionality and the Sentencing of Historical Crimes', in Michael Tonry (ed.), *Of One-eyed and Toothless*

Miscreants: Making the Punishment Fit the Crime? (New York, 2019; online edn, Oxford Academic, 24 Oct.2019), <https://doi.org/10.1093/oso/9780190070595.003.0007>, accessed 29 Apr. 2026., дата звернення: 29 березня 2026 р.

2. Miceli, T.J. (2019). The Social Cost of Crime: Deterrence. In: *The Paradox of Punishment*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-31695-2_2

3. Kakar, S. (2025). Crime and Global Social Change. In: *The Palgrave Handbook of Global Social Change*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-87624-1_350-1

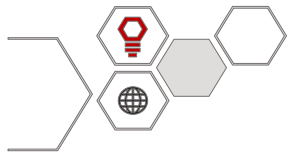
4. Bun, M.J.G., Kelaher, R., Sarafidis, V. *et al.* Crime, deterrence and punishment revisited. *Empir Econ* 59, 2303–2333 (2020). <https://doi.org/10.1007/s00181-019-01758-6>

5. Lokot, M., Bhatia, A., Kenny, L., & Cislighi, B. (2020). Corporal punishment, discipline and social norms: A systematic review in low-and middle-income countries. *Aggression and violent behavior*, 55, 101507. <https://researchonline.lshtm.ac.uk/id/eprint/4658017/1/Lokot%20et%20al%2C%202020.pdf>

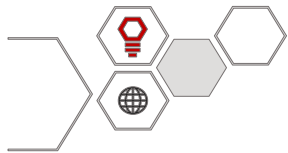
6. Макгі, Р. В., Петрідес, Ю., та Гельман, В. (2022). Якщо покарання має відповідати злочину, наскільки серйозними є 75 злочинів? Емпіричне дослідження. *Європейський журнал економіки, права та політики*, 9 (2), 1-28. Doi:10.19044/elp.v9no2a1 URL:<http://dx.doi.org/10.19044/elp.v9no2a1>

7. Wu, J., Luan, S., & Raihani, N. (2022). Reward, punishment, and prosocial behavior: Recent developments and implications. *Current Opinion in Psychology*, 44, 117-123. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.09.003>.

8. Benjamin van Rooij, Malouke E. Kuiper, Alex R. Piquero (2025). How Legal Punishment Affects Crime: An Integrated Understanding of the Law's Punitive Behavioral Mechanisms. *Annual Review of Law and Social Science*, 21, 509–26. <https://doi.org/10.1146/annurev-lawsocsci-111524-094646>

9. Філей Ю. В. Кримінально-правові санкції та їх застосування за злочини проти власності: дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя: Запорізький юридичний інститут Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2005. 232 с.
10. Джевага-Третьякова С. Ю. Міжнародно-правове регулювання протидії відмиванню грошей : кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису: дис. ... д-ра філософії за спец. 293 «Міжнародне право» (галузь знань 29 «Міжнародні відносини»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 194 с.
11. Кундельська І. С. Запобігання легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом в Україні : кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису: дис. ... д-ра філософії за спец. 081 «Право». Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2024. 273 с.
12. Вирок Деснянського районного суду м. Києва від 04 серпня 2025 року // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Реєстраційний № 135584340. – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135584340> (дата звернення: 14.03.2026).
13. Вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 08 квітня 2026 року // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Реєстраційний № 129290670. – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129290670> (дата звернення: 14.03.2026).
14. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 24 січня 2023 р. у справі № 640/20302/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108628304> (дата звернення: 14.03.2026).
15. Ухвала Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 04 березня 2026 року // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Реєстраційний № 134568097. – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134568097> (дата звернення: 14.03.2026)

16. Ухвала Київського районного суду м. Харкова від 17 липня 2023 року // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Реєстраційний № 112222185. – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112222185> (дата звернення: 15.03.2026).